

بررسی تاثیر آموزش های اجتماعی در کودکان (مطالعه مروری)

مهديه عبدالله زاده قوقلو

رشته الهیات و معارف اسلامی آموزش و پرورش میاندوآب

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی تاثیر آموزش های اجتماعی در کودکان می باشد . و این پژوهش از روش مروری و جمع آوری مطالب و پیشینه صورت گرفت. در محیط پیش دبستانی ، باید جنبه های مهارت اجتماعی ، آموزشهای اجتماعی ، تفاوت های احترام به خود ، سازش و مشارکت با دیگران ، عدم رقابت با دیگران و حس قدردانی نسبت به آنها را در کودک پرورش داد . در محیطهای آموزشی ، سعی بر آن است که از طریق رقابت ، انگیزه تحصیلی را در کودکان ایجاد کنند تا آنها بتوانند ، با دیگران در زمینه درسی و غیره رقابت نمایند . جامعه آماری کلیه دانش آموزان مقطع ابتدایی شهرستان میاندوآب و نمونه براساس جدول مورگان به تعداد ۳۳۵ نفر انتخاب شد. در نتیجه ، آموزش های اجتماعی به عنوان یکی از عوامل پیشرفت تحصیلی قلمداد می شود .

مقدمه

گاهی اوقات در آموزش پیش دبستانی ، رقابت با دیگران در زمینه فعالیت های ورزشی و هنری مثرثمر می باشد .

نظریه جدیدی که اخیراً در مورد رقابت ، در تعلیم و تربیت عنوان شده ، چنین است:

امکان دارد رقابت مضر باشد ، زیرا در رقابت ، دسته ای از افراد برنده و دسته دیگر مغلوب و بازنده می شوند .

برخی از جنبه های منفی رقابت با دیگران عبارتند از :

۱- ایجاد خودپنداره منفی در افراد بازنده .

۲- ایجاد غرور و اضطراب در افراد برنده .

به منظور پرهیز از جنبه های منفی رقابت با دیگران ، می توان رقابت با خود را جایگزین آن نمود .

رقابت با خود ، به معنی مقایسه کودک با خود می باشد . به عبارت دیگر، عملکرد فعلی کودک ملاک عمل است و ما باید فعالیت کودک را با عملکرد گذشته اش مقایسه کنیم .

برای مثال ، ما باید نقاشی های گذشته و حال کودک را مقایسه کرده و او را به خاطر نقاشی جدیدش تحسین کنیم .

شخص در رقابت با خود ، همیشه احساس موفقیت می کند . زیرا یکی از نیازهای اساسی انسان ، نیاز به توفیق و پیشرفت است ، همچنین به خودپنداره و عزت نفس شخص خدشه ای وارد نمی شود ، در روابط اجتماعی با گروه همسالان ، رقابت های شدید ، اضطراب ، استرس و حس حسادت ایجاد نمی شود و در واقع ، محیط اجتماعی سالم تری در دوره پیش دبستانی شکل می گیرد .

به طور کلی ، تأثیرات منفی رقابت با خود ، بسیار کمتر از رقابت با دیگران است .

سازش

در آموزش‌های پیش دبستانی، باید ضمن حفظ شخصیت یگانه و منحصر به فرد هر کودک، چگونگی سازش با دیگران و پذیرش عقاید و افکار آنها نیز به او آموزش داده شود.

تأثیر گروه همسالان بر افزایش مهارت‌های اجتماعی

کودکان تحت تأثیر شدید گروه همسالان هستند و می‌توان از گروه همسالان، جهت تغییر رفتار کودکان بسیار استفاده نمود.

کلیاتی در مورد آموزش و پرورش دوره ابتدایی

در این بحث، کلیاتی را در مورد آموزش و پرورش دوره ابتدایی توضیح می‌دهیم. در این بخش، تعریف آموزش و پرورش دوره ابتدایی، تاریخچه ظهور و تکمیل دوره ابتدایی، اهمیت آموزش و پرورش دوره ابتدایی و در نهایت، لزوم سنجش آمادگی کودک برای دوره ابتدایی شرح داده می‌شود.

تعریف آموزش و پرورش دوره ابتدایی

در جوامع بدوی، مجموعه میراث فرهنگی بسیار اندک بوده و سطح دانش و مهارت‌ها آن چنان وسیع نبود، در نتیجه نیازی به نظام آموزشی منسجم با سبک برنامه خاص احساس نمی‌شد. آموزش، بیشتر از طریق خانواده‌ها انجام می‌شد و جنبه غیر رسمی داشت.

با گذشت زمان در کشورهای مختلف، نظام‌های آموزشی رسمی با ساختار بسیار منظم و برنامه ریزی شده، شکل گرفت.

در ایران با وجود تاریخ و تمدن کهن، سیستم آموزشی در طول تاریخ دچار تحول گردیده و تحولات بسیار وسیعی در مقاطع مختلف رخ داده است؛ البته دوره ابتدایی با این اسم، در نظام آموزشی ایران وجود نداشت. قبل از تشکیل نظام آموزشی نوین، در ایران بیشتر مکتب خانه و مدارس دینی وجود داشت، افراد روحانی، مکتب خانه را اداره می‌کردند و دروس قرآن و ادبیات فارسی به کودکان آموخته می‌شد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بعد از انقلاب مشروطه در سال ۱۲۹۰ هجری شمسی ، قانون معارف برای اولین بار تصویب شد ، در نتیجه آموزش ابتدایی را به عنوان اولین مرحله ساختار نظام آموزشی نوین ایران معرفی نمود و لزوم بسط و گسترش آموزش ابتدایی نوین در تاریخ ایران ، برای اولین بار مطرح شد .

در سال ۱۳۲۲ طبق قانون تعلیمات اجباری ، آموزش ابتدایی به عنوان یک دوره آموزش عمومی و تعلیمات اجباری ، مطرح و همگانی شد .

طبق ماده دوم قانون تعلیمات اجباری ، طول دوره آموزش ابتدایی ، شش سال تعیین شد ، ولی در سال ۱۳۴۵ هجری شمسی ، مدت این دوره به پنج سال تقلیل پیدا کرد .

اهمیت آموزش ابتدایی

آموزش ابتدایی ، به عنوان اولین مرحله آموزش همگانی مطرح است ؛ البته آموزش پیش دبستانی به علت کمبود امکانات ، همگانی نمی باشد . از آنجا که برخی از خانواده ها ، از امکانات کافی مادی و فرهنگی برای آموزش محروم می باشند ، آموزش ابتدا مرحله در ساختار نظامی موجب کاهش نابرابری های فرهنگی می گردد .

آموزش ابتدایی ، کودکان را برای مقاطع بالاتر آماده می کند و چنانچه از نظر کمی و کیفی در سطح بالاتری ارائه شود ، افت تحصیلی و ترک تحصیل در مقاطع بعدی ، کمتر می شود .

اگر آموزش ابتدایی در سطح گسترده ای صورت بگیرد و اکثریت یا تمام کودکان واجب التعلیم ایرانی را تحت پوشش قرار بدهد ، می تواند ، بی سوادی را در کشور ریشه کن کند

در سال ۱۳۱۳ نظام نوین آموزشی ایران گسترش پیدا کرد ، دانشسرا و تربیت معلم در ایران ، به نام " دارالمعلمین " و " دارالمعلمات " و سپس دانش سرای مقدماتی تأسیس شد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تا سال ۱۳۴۵ نظام آموزشی ایران دارای سیستم شش سال ابتدایی، سه سال دوره اول دبیرستان و سه سال دوره دوم دبیرستان بوده است. از سال ۱۳۴۵ طول دوره ابتدایی از شش سال به پنج سال کاهش یافت. بدین ترتیب، دانش آموزان برای ورود به سه سال دوره راهنمایی آماده می شوند تا استعداد آنها دقیقاً شناسایی شده و بر مبنای استعدادهایشان، در دوره متوسطه، در رشته خاصی ادامه تحصیل بدهند. در حقیقت، نظام آموزشی ایران در سال ۱۳۴۵ به صورت کلی تغییر کرد و از مهر ماه سال ۱۳۵۰ دوره اول راهنمایی تحصیلی شروع شد.

بسیاری از متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که سن تقویمی نباید تنها شرط ورود کودک به دوره ابتدایی باشد، بلکه کودک باید از طریق آمادگی، مورد ارزیابی قرار گیرد.

هدایت تحصیلی فقط به دوره راهنمایی تحصیلی محدود نمی شود، بلکه می توان زمینه مشاهده منظم و علمی کودک را از دوره ابتدایی به وجود آورد و از این طریق، زمینه های استعداد و علائق کودک را شناسایی نمود. به نظر مربیان تعلیم و تربیت، مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دوره ابتدایی، باید به طور سیستماتیک صورت گیرد و مشاهده سیستماتیکی از کودکان، به منظور تشخیص استعدادهایشان می باشد.

هدف عمده آموزش دوران ابتدایی، پرورش استعدادهای و قابلیت های بالقوه کودکان می باشد؛ لذا این آموزشها در تمام دنیا، تحت عنوان آموزشهای عمومی در نظر گرفته می شوند.

تفاوت آموزشهای رسمی با آموزشهای غیر رسمی:

آموزشهای رسمی، آموزشهایی هستند که دارای ساختار، هدف، برنامه ریزی، روشهای تدریس و ضوابط پذیرش می باشند و فرق آموزش غیر رسمی با آموزش رسمی، در این است که آموزش رسمی در داخل نظام آموزش و پرورش رسمی کشور صورت می پذیرد.

آموزش های غیر رسمی، مانند آموزش فنی و حرفه ای، آموزش بزرگسالان و آموزش ضمن خدمت، خارج از نظام آموزش رسمی می باشند.

ضوابط پذیرش در آموزش رسمی ، بسیار محکم و غیر قابل تغییر می باشد، برای مثال تا فرد موفق به اخذ دیپلمات گرفته می شود. و قابلیت های بالقوه کودکان می باشد لذا این آموزشها در تمام تداثیکی از کو نشود ، نمی تواند به دانشگاه راه یابد. ولی ضوابط پذیرش در آموزش غیر رسمی ، بسیار انعطاف پذیرند .

در آموزش رسمی ، معلمان باید دارای مدرک تحصیلی باشند ، یعنی ضوابط خاص و از پیش تعیین شده ای برای معلمان این دوره ها مشخص شده ، در حالی که در آموزش غیر رسمی ، لزوماً معلمان دارای مدرک ثابت و مشخصی نیستند .

آموزشهای رسمی ، بیشتر جنبه نظری دارند ، در حالی که آموزشهای غیر رسمی ، بیشتر کوتاه مدت و مهارت محورند . آموزش های غیر رسمی، سعی دارند ، کار آموزی و مهارت های عملی را در افراد ایجاد نمایند .

تفاوت محیط پیش دبستانی و دبستان نیز ، به همین صورت است. محیط پیش دبستانی ، باید شبیه به خانه باشد ، مربی کودک را در آغوش بگیرد و به او محبت بورزد ، اما در دبستان ، کلاسهایی با ساختار منظم وجود دارد، زیرا فعالیت های مدرسه باید با نظم و انضباط انجام شوند .

اهداف آموزش و پرورش ابتدایی

اهداف آموزش و پرورش ابتدایی ، مبنای تعیین روشها ، محتوا، سازماندهی محتوا ، ارایه محتوا و سایر اجزاء تعلیم و تربیت می باشند.

اهداف آموزش و پرورش ابتدایی

۱-مهمترین هدف در دوره ابتدایی، پرورش استعدادهای کودکان می باشد. منظور از استعداد، توانایی و قابلیت های بالقوه دانش آموزان است. استعدادها دو دسته عمومی و خاص می باشند . استعداد های عمومی، باید در همه افراد جامعه شکوفا شوند وگرنه، افراد قادر به مشارکت در فعالیتهای گروهی و اجتماعی نیستند . برای مثال ، در این زمینه

می توان به پرورش قوای تفهیم در کودکان اشاره کرد. در دوره ابتدایی ، باید بین افراد تفاهم و توافق عمومی ایجاد شود ؛ چون این امر سبب تقویت وجوه تشابه افراد می گردد. استعداد های خاص، استعداد های هستند که در همه افراد به یک اندازه وجود ندارند و افراد ، از نظر استعداد های خاص متفاوت هستند. برخی از افراد در یک استعداد خاص از بقیه بالاترند و عده ای در استعداد خاص دیگری، مانند استعداد ریاضی، موسیقی ، نقاشی برتر هستند.

پرورش استعداد های خاص ، در دوره دبیرستان صورت می گیرد . هر چند که زمان بروز برخی از استعداد های خاص در اواخر سال های دبستان می باشد، اما اکثر آن استعداد ها از دوره راهنمایی به بعد شکوفا می شوند و زمینه شکوفایی آنها در دوره دبیرستان فراهم می شود . به عبارت دیگر دوره راهنمایی ، زمان تشخیص استعداد های خاص ، از طریق مشاهده منظم و پرسشنامه است ، ولی دوره متوسطه ، زمان پرورش استعداد های خاص می باشد .

پرورش استعداد های خاص ، در همه افراد صورت نمی گیرد ، نیازی به پرورش همگانی نیست و فقط باید در برخی از افراد که دارای استعداد های خاص هستند ، تحقق یابد . این استعداد ها به آسانی شکوفا نمی شوند و شناسایی و پرورش آنها ، به سهولت صورت نمی گیرد. استعداد های خاص ، باعث تقویت وجوه تمایز در افراد می گردند، برعکس استعداد های عمومی که سبب تقویت وجوه تشابه در افراد می شوند.

۲- آشنا نمودن دانش آموزان با معارف دینی : در دوره ابتدایی ، باید دانش آموزان را متناسب با هوش و توانایی هایشان با رموز خلقت ، زندگی پیامبران، ائمه معصومین و آیه های ساده قرآن آشنا نمود . در آموزش این مسائل، باید با ساده گویی و آرایه مثال های عینی، اقدامات لازم انجام گیرد.

۳- تقویت حس نظم ، مسوولیت پذیری و رعایت حقوق دیگران : در این دوره، باید نظم و انضباط ، حس مسوولیت پذیری ، احترام به حقوق دیگران و کنترل خود را به کودک یاد داد تا خود مداری و خود محوری کودک ، به تدریج تعدیل گردد . در اینجا باید تناسب اصل سندیت و اقتدار نیز رعایت شود .

۴- ایجاد بینش کافی نسبت به تمدن : در دوره ابتدایی ، باید کودکان را با علومی چون تاریخ ، جغرافیا و اجتماعی آشنا نمود . هدف از آموزش چنین علومی در این دوره ، این است که کودکان با زمان و مکان پیرامون خود ارتباط برقرار کرده و نسبت به تمدن کشور خود ، احساس تعلق کنند .

۵-آموزش اطلاعات بهداشتی، ایمنی، قوانین و هنجارهای اجتماعی: کودکان در این دوره، از نظر فکری قادر به درک قواعد هستند، در نتیجه می‌توان هنجارهای اجتماعی، آموزشهای بهداشتی و ایمنی را به آنها ارائه نمود. مدرسه در دوران ابتدایی، از طریق آموزش هنجارها و ارزشهای اجتماعی به کودکان، به آنها می‌فهماند که لازمه زندگی اجتماعی، رعایت حقوق دیگران است.

تربیت دینی کودکان

اگر زمینه برای رشد احساس مذهبی که یکی از عمیق‌ترین احساس‌هاست، فراهم باشد به سرعت رشد می‌کند. بنابراین در تربیت دینی فرزندان باید کوشید تا این زمینه تقویت شود. شرکت دادن کودکان و نوجوانان در مراسم و محافل مذهبی - البته به شرطی که طولانی و خسته‌کننده نباشد - در این حرکت رو به رشد تاثیر مستقیم دارد.

برپایی مجالس و برنامه‌هایی که در آنها ذکر خدا حرف اول را می‌زند در پرورش دینی آنان و آرامش روانی شان تاثیر بسزایی دارد، چرا که ایمان به خدا باعث آرامش دل بچه‌ها شده و ارتباط مثبت و امیدوارانه‌ای با جهان پیرامون خود برقرار می‌کنند و احساس تنهایی و بی‌پناهی را از آنها دور می‌دارد.

چند نکته ی لازم در تربیت کودکان

_____ اهانت و تحقیر کودک، سرزنش های مداوم و انتقادهای بیجا و به کارگیری تعبیرات غیرمحترمانه از مهمترین عواملی هستند که بذر کینه و نفرت را در دل کودک می پاشند.

_____ نوزاد پس از تولد به ارتباط جسمی با مادر نیاز فراوان دارد؛ از این رو نباید ساعات طولانی از مادر جدا بماند. تحقیقات نشان داده است که از شش ماهگی تا سه سالگی، حضور مادر نه تنها در رشد عاطفی کودک ، بلکه در رشد بدنی و عقلی او نیز تأثیر بسزایی دارد.

_____ در مقایسه بین فرزندان، کودکی که امتیاز نمی آورد دچار احساس خود کم بینی می شود و اعتمادش را نسبت به پدر و مادر از دست می دهد.

_____ اگر بیش از حد ، سرعت فراگیری را در فرزندانمان تقویت کنیم، امکان باروری و تحکیم مفاهیم را در مراحل بعدی کاهش خواهد داد. سرعت اولیه و تشدید آهنگ رشد ، منجر به تأخیر قابل ملاحظه ای در مراحل بعدی می شود.

_____ هرگز عیب فرزندان را در رفتارها ، بزرگتر از آنچه هست جلوه ندهید و هرگز عیب هایش را نزد دیگران بازگو نکنید.

_____ همبازی شدن با کودک علاوه بر این که او را غرق لذت و شادی می کند و صمیمیت را افزایش می دهد، اعتماد به نفس و احساس ارزشمندی را در کودک تقویت می کند.

_____ تحقیقات نشان می دهد که کودکان پرورش یافته در منزل نسبت به کودکان مهد کودک ، ماهانه از رشد قدی بیشتری برخوردارند.

_____ تربیتی که آزادی را به کلی در کودک نادیده بگیرد و انتخاب و میل قلبی را از وی سلب کند و تنها مبتنی بر ترس و آداب خشک و بی روح ظاهری باشد، نه تنها دوام نمی یابد بلکه در نهایت به رکود و عصیان کودک می انجامد.

یک کارشناس مسائل روانی کودکان در اتریش می گوید: چنانچه در روابط نوزاد با پدر ممنوعیتی ایجاد شود، نوزاد در حس وفاداری و دوستی دچار نقیصه می شود و در سال های آینده توانایی ارتباط سالم را نخواهد داشت.

— کودکان باید با رنج ها و مشکلات طبیعی زندگی آشنا شوند تا افرادی شکننده، رفاه زده و پر توقع بار نیابند.

— اگرچه جنبه های تخیلی داستان برای کودک لذت بخش و مفید است لکن نباید در آن افراط کرد؛ داستان نباید ترس آور باشد؛ داستان باید الگوی صحیح و متناسب با سن کودک را ارائه کند، بیان زیبایی ها و نیکی ها، با روح لطیف کودک سازگار است.

منابع

- اصول و روشهای تربیت در اسلام ، احمدی ،سید احمد ، تهران : انتشارات انجمن اولیاء و مربیان ، ۱۳۷۳
- ۱۲اسلام و تعلیم و تربیت ،حجتی ، سید محمد باقر ، تهران : دفتر نشر فرهنگ اسلامی ،۱۳۶۸،
- ۱۳گفتارهایی پیرامون اثرات پنهان تربیت آسیب زا ،کریمی ، عبدالعظیم ، تهران : انتشارات انجمن اولیاء و مربیان ، ۱۳۷۳
- ۱۴با تربیت مکتبی آشنا شویم ، مظلومی، رجبعلی ، تهران : انتشارات امیر کبیر، ۱۳۶۶
- ۱۵جایگاه پرورش حس دینی در تربیت کودکان نویسنده : محمد قمی فر
- ۱۶آموزش اخلاق، رفتار اجتماعی، قانون پذیری به کودکان، جان بزرگی مسعود و همکاران، تهران:ارجمند